

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: lovavdelingen@jd.dep.no

Deres ref.:
14/3664 ES HCH/
LRB/SRY/bj

Dok. nr.: 182846

Saksbehandler: Trude Mølvik
tm@advokatforeningen.no

18.09.2014

Høring - Forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 17.6.2014 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt forsvarergruppens høringsutvalg. Utvalget består av Arild C. Dyngeland (leder), John Christian Elden, René Ibsen, Knut Rognlien, Mette-Julie Sundby og Inger Marie Sunde.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

Departementet foreslår at straffeloven av 2005 i løpet av kommende år settes i verk i sin helhet i de nåværende datasystemer. Den opprinnelige forutsetningen om innføring av nye datasystemer før ikraftsettingen forlattes dermed. Advokatforeningen stiller seg positiv til dette.

De fleste lovforslagene synes å være lovtekniske tilpasninger og spørsmål i forbindelse med ikraftsettingen av straffeloven 2005. Disse kommenteres ikke, fordi de ikke antas å innebære

realitetsendringer av betydning.

Departementet foreslår på side 12-13 å ikke opprettholde straffeloven § 3 annet ledd på grunn av Høyesteretts tolking av Grunnloven § 97, jfr. Rt-2010-1445. Etter den bestemmelsen kunne en handling begått før ikrafttreddelsen av straffelovens kap 16 om folkemord mv likevel bedømmes som folkemord mv hvis handlingen etter folkeretten ble ansett som folkemord mv på handlingstidspunktet. Høyesterett fastslo at en slik lovbestemmelse var i strid med Grunnloven § 97. Advokatforeningen er enig i at straffeloven § 3 annet ledd ikke opprettholdes.

Departementet foreslår på side 14-15 to alternativer angående overtredelse av ferdselsforbud: Enten at overtredelse av ferdselsforbud nedlagt av myndighetene skal være straffbare, eller bare overtredelse av dem som er nedlagt av politi og påtalemyndighet.

Advokatforeningen mener det siste alternativet er best, fordi det er mest presist, og fordi det ikke er dokumentert noe behov for straffbarhet for overtredelse av andre ferdselsforbud. Det er svært uklart hva som ligger i uttrykket "myndighetene" og hvilke formål som kan fremmes i første alternativ. Det skaper en unødvendig rettsusikkerhet. Hvis det i en konkret sak viser seg behov for straffesanksjonering, kan vedkommende myndighet henvende seg til politiet med anmodning om at politiet nedlegger ferdselsforbud.

Departementet foreslår på side 21-24 at det gjøres unntak fra dobbeltstraffprinsippet for alle terrorrelaterte handlinger nevnt i kapittel 18, det vil si at handlingene kan straffeforfølges i Norge, selv om de ikke er straffbare på handlingsstedet.

Advokatforeningen kan ikke se at det er behov for dette utover det som fanges opp av straffeloven § 6, det vil si de alvorlige handlingene hvor Norge har folkerettslig plikt til å straffeforfølge handlingen.

Det er betenkelig i seg selv at så mange forberedelseshandlinger er gjort straffbare med de medfølgende bevismessige problemene angående subjektiv skyld og fare for senking av bevisterskel. Når handlingen i tillegg ikke er straffbar på handlingsstedet og heller ikke folkerettsstridig, bør den heller ikke kunne straffeforfølges i Norge. Departementet er selv inne på betenkeligheten med å straffeforfølge i Norge handlinger begått i utlandet. Advokatforeningen er enig i det.

I straffeloven av 2005 skal overtredelse av naskeribestemmelsen bare straffes med bøter. Likevel foreslår departementet på side 37 at mistanke om naskeri skal være pågripelsesgrunnlag etter strpl. § 171. Advokatforeningen kan ikke se at det er dokumentert behov for at et ethvert lite enkelttilfelle av naskeri skal være tilstrekkelig pågripelsesgrunnlag. Det er i mange tilfelle en overreaksjon mot unge lovovertridere som stjeler en sjokolade e.l. Dette har også en side mot prioritering av politiets begrensede ressurser. Det må kreves noe mer, f.eks. gjentakelse eller større verdigjenstand, slik at man er over i tyveribestemmelsen. Videre vises til at formålet er å gi grunnlag for privatpersoner til å pågripe. Dette er uheldig, særlig i slike situasjoner hvor det ikke skal mye til før inngrep blir uforholdsmessig.

Departementet reiser på side 38-42 spørsmål om også uaktsomt narkotikaheleri og uaktsomt hvitvasking av narkotikautbytte skal kunne danne grunnlag for ransaking uten underretning, jfr. strpl § 200a, kommunikasjonskontroll jfr. § 216a, og annen kontroll av kommunikasjonsanlegg, jfr. § 216b. Dette fordi dagens henvisninger til straffeloven § 317, jfr. § 162, innebærer at uaktsomme forgåelser også omfattes, jfr. straffeloven § 317 siste ledd.

Behovet for dette er ikke dokumentert eller begrunnet. Advokatforeningen er av personvern hensyn prinsipielt betenkt over at området for kommunikasjonskontroll utvides uten begrunnelse.

Advokatforeningen mener at det ikke bør henvises til straffeloven 2005 §§ 335 og 340 om uaktsomt heleri og hvitvasking. Dette innebærer neppe noen reell innskrenkning, idet det neppe er mange praktiske tilfeller av uaktsomme forgåelser av denne typen som vil være alvorlige nok til å tilfredsstille det skjerpede forholdsmessighetskravet som gjelder for iverksetting av skjulte etterforskningsmetoder. Behovet for å ramme de uaktsomme forgåelser er heller ikke dokumentert eller begrunnet.

Advokatforeningen viser til den offentlige diskusjonen om innføring av kommunikasjonskontroll i sin tid. Den resulterte i myndighetenes forsikringer om at kommunikasjonskontroll bare skulle gjelde på svært begrensede områder som forbrytelser mot rikets sikkerhet og narkotika. Etter hvert er det blitt utvidet på flere og flere områder. Det kan alltid argumenteres med at hvert skritt er lite, men tilsammen er det blitt mye. Området bør derfor heller innskrenkes, her ved at man fjerner en kategori der skyldkravet er såpass lavt at alvorlighetsgraden ikke kan begrunne bruk av slike metoder. At dette i dag er gjeldende rett, synes mer å skyldes en lovt teknisk tilfeldighet enn en gjennomtenkt konsekvensanalyse.

Det vises for øvrig til metodekontrollutvalgets arbeid i NOU 2009:15. Her forsøkte man blant annet å undersøke empirisk både behovet for bruk av KK i ulike sakstyper, og hvorvidt bruk av KK faktisk hadde hatt utslagsgivende betydning i de enkelte straffesaker. Det ble blant annet utført spørreundersøkelser rettet mot rettens aktører om hvilken bevismessig effekt kommunikasjonskontroll hadde hatt i saker aktørene hadde deltatt i, mv. Tanken var at man ikke skulle foreslå utvidelser dersom det ikke var et reelt behov for det, ut fra en kost/nytte-tankegang. En slik tilnærming var nødvendig, idet man anerkjente at bruk av etterforskningsmetoder som KK faktisk utgjør et meget sterkt inngrep i grunnleggende sivile rettigheter – og ikke minst rammer mange andre enn de som er under mistanke, nemlig alle tredjemenn som kommuniserer med dem.

På samme måte mener Advokatforeningen at dersom departementet til tross for det ovenstående ønsker å videreføre en rettstilstand hvor et uaktsomt narkotikaheleri kan begrunne iverksettelse av kommunikasjonskontroll/øvrige aktuelle metoder, bør det først fremlegges empiri/tall som kan begrunne å videreføre dette. Har det vært anvendt slike metoder på slike tilfeller og har de i så fall kommet til nytte/opplært saken?

Uaktsomt heleri/hvitvasking har etter dagens straffelov § 317 en strafferamme på 2 år. Det er langt fra det gjeldende strafferammekravet for å anvende KK, som i utgangspunktet er 10 år – med unntak for noen bestemmelser, herunder narkotikalovbrudd, jfr. straffeloven § 162. Metodekontrollutvalget vurderte til sammenligning – på bakgrunn av avviket fra dette alvorlighetskriteriet – hvorvidt adgangen til å bruke kommunikasjonskontroll i etterforskningen av simple narkotikaforbrytelser burde oppheves, jfr. utvalgets utredningen kap. 16.4.2. Utvalget skriver i nevnte avsnitt at det antar at bruk av KK i simple narkosaker lett vil bli ansett uforholdsmessig, jfr. strpl. § 170a, men etter en nærmere avveining går utvalget inn for å beholde adgangen. Metodekontrollutvalget konkluderer med at ”(n)år utvalget har kommet til at politiet fremdeles bør ha adgang til å bruke kommunikasjonskontroll i etterforskningen av slike saker, er dette fordi narkotikakriminalitet har flere av de kjennetegn som etter utvalgets oppfatning kan rettferdiggjøre bruk av skjulte tvangsmidler jf. utvalgets generelle vurderinger av dette i punkt 8.7. Det er en kriminalitetsform som offeret ikke kan forventes å bidra til oppklaring av, den forutsetter en viss organisasjon og profesjonalitet og den er ofte grenseoverskridende.” En uaktsom narkotikaheler er neppe en del av en organisasjon eller preges av en slik profesjonalitet – da er han neppe uaktsom. Også disse resonnementene som er gjengitt, taler for at det ikke bør gis noen henvisning til straffeloven 2005 §§ 335 og 340 i de aktuelle bestemmelsene i straffeprosessloven.

Flere steder i høringsnotatet bes det om innspill dersom det er øvrige bestemmelser som bør endres enn de som omhandles fra departementets side. Idet departementet også, både på s. 31 og s. 85, understreker at arbeidet med oppfølgingen av metodekontrollutvalgets utredning NOU 2009:15 vil hensyntas i arbeidet med straffelovens ikrafttredelseslov, altså det som er tema for høringen her, velger Advokatforeningen å minne departementet om endringer i straffeprosessloven som vi tidligere har tatt til orde for. Våre forslag aktualiseres riktignok ikke som en følge av ikrafttredelsen av straffeloven 2005, men står i sammenheng med temaet for metodekontrollutvalgets utredning.

Advokatforeningen viser på denne bakgrunn til vår rapport Vern av fortrolig kommunikasjon mellom advokat og klient ved kommunikasjonskontroll etter straffeprosessloven, som ble oversendt departementet den 7. november 2011, med forslag til endringer av strpl. §§ 216c, 216g og 216i, og med forslag om at kommunikasjonskontrollforskriften § 14 bør endres.

I brev av 15. november 2011 skrev departementet tilbake til Advokatforeningen at ”(e)nlte av forslagene vil tas i betraktning i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2009:15. De øvrige vil bli vurdert ved en senere anledning.”

Vi tillater oss nå å minne om våre forslag, idet dette høringsbrevet uttrykker at proposisjon i anledning NOU 2009:15 er nært forestående (”i løpet av 2014”).

Det kan forøvrig også nevnes at Riksadvokaten vedla Advokatforeningens rapport til sitt rundskriv 1/2013, Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013 – politiet og statsadvokatene, hvor det bla fremgår at ”Riksadvokaten ber politimestrene iverksette tiltak for å bevisstgjøre aktuelle tjenestemenn om de hensyn som foreningen har påpekt.” Riksadvokaten sendte også rapporten til samtlige politimestre, statsadvokatembeter, Kripas og PST ved brev

20. februar 2012, hvor hovedpunktene i vår rapport ble fremhevet. Vi anser dette som en tilslutning til våre synspunkter slik de fremkommer i rapporten. Riksadvokaten meddelte forøvrig Advokatforeningen i brev 20. februar 2012 at en ville avvente å utarbeide nytt rundskriv om kommunikasjonskontroll til departementet er ferdig med oppfølgingen av NOU 2009:15.

Hovedpunktene i rapporten kan oppsummeres slik: Det er av sentral betydning for advokaters virke at klienter og andre kan gi advokaten opplysninger som han/hun er forpliktet til å ikke meddele videre. Advokatenes taushetsplikt er en nødvendig forutsetning i en velfungerende rettsstat. Statens plikt til å ivareta dette er en folkerettslig forpliktelse. Advokatforeningen fikk stadig opplysninger om at samtaler der hvor advokat deltok i egenskap av å være advokat, ble fanget opp av politiet i tilfeller der man benyttet skjulte etterforskningsmetoder/KK. Dette er svært alvorlig, idet det uthuler tilliten til at advokat/klient-samtaler foregår i fortrolighet, og er dessuten et brudd på statens folkerettslige forpliktelse. Advokatforeningen etterlyste virkemidler – både i lovs form, samt som instruks og ikke minst i form av praktiske/tekniske innretninger hos politiet i avlyttingssituasjoner – som kunne sikre både at slike samtaler ikke rent faktisk ble fanget opp – og at de ble slettet dersom de ble fanget opp. Blant annet avdekket vi i vårt arbeid med vår rapport at den såkalte ”slettingsregelen” i strpl. § 216g er for dårlig/uklart utformet. Vi kom også med noen konkrete forslag til (regel-)endringer.

For en mer grundig gjennomgang av de hensyn samt faktiske forhold som foreningen mener er vektige begrunnelser for endringsforslagene som er fremsatt, vises til rapporten i sin helhet.

Selve lovendringsforslagene gjentas imidlertid i det følgende:

§ 216c:

Det foreslås at ordet ”advokat” utgår i annet ledd, annet punktum.

Som nytt fjerde og siste punktum foreslås følgende tilføyelse:

”Den telefon eller det kommunikasjonsanlegg som advokat antas å ville bruke, i sitt virke som advokat til fortrolige samtaler og kommunikasjon med klienter, kan ikke avlyttes eller kontrolleres.”

§ 216g:

Som nytt første ledd foreslås:

”Påtalemyndigheten skal umiddelbart stanse avlytting av samtaler eller kommunikasjon der en advokat deltar i egenskap av å være advokat. Opptak av slike samtaler skal slettes umiddelbart, og kan ikke lyttes til i større utstrekning enn hva som er nødvendig for å konstatere at advokaten er deltager i samtalen. Det skal ikke registreres at slikt anrop har funnet sted. Notat som er gjort i forbindelse med slik samtale eller kommunikasjon skal umiddelbart tillintetgjøres.”

§ 216i:

Som nytt tredje ledd foreslås:

”Det som er bestemt i annet ledd gjelder ikke ved avlytting av samtaler eller kommunikasjon der en advokat deltar i egenskap av å være advokat.”

Som nytt fjerde ledd foreslås:

”Taushetsplikten etter bestemmelsen her gjelder også i forhold til andre avdelinger og tjenestemenn i politi og påtalemyndighet.”

Departementet konstaterer på side 45 at straffeloven av 2005 for enkelte forbrytelser har høyere strafferammer enn 1902-loven, og at det vil innebære at flere saker må behandles med lagrette. Departementet ser ikke nå at det av denne grunn er behov for å innskrenke saksområdet for lagrette, men utelukker ikke at det vil komme tilbake til spørsmålet.

Advokatforeningen er enig med departementet i at det ikke bør foretas noen innskrenkning i saksområdet. Det vises til at Advokatforeningen i sin høringsuttalelse til NOU 2011: 13 i det vesentligste sluttet seg til lagrettefraksjonens vurderinger og uttalte at forslagene fra fraksjonen hadde de beste grunner for seg. Høyere strafferammer minker ikke behovet for den beste rettsikkerhetsmessige løsningen – snarere tvert imot.

Når det gjelder den vedlagte betenkningen fra Riksadvokatembetet datert 19. mai 2014 Forslag til endringer i reglene om påtalekompetanse ved ikrafttredelse av ny straffelov, har Advokatforeningen følgende kommentarer:

Innledningen/ad punkt 3 - Relevante hensyn ved fordelingen av påtalekompetanse.

Riksadvokaten gir innledningsvis en oversikt over hvilke hensyn som er relevante for arbeidsfordelingen mellom nivåene i påtalemyndigheten. Riksadvokaten vektlegger her først hvordan ressurser og arbeidskapasitet rent faktisk er fordelt mellom politiet og Den høyere påtalemyndighet. Det fremholdes at en eventuell forskyvning av oppgaver til politiet vil pulveriseres i langt større grad enn endringer i motsatt retning. Man får således inntrykk av at den generelle holdning er at eventuell delegasjon og forskyvning i eksisterende ordning bør skje nedover i systemet.

Dernest vises det til at vår gjeldende ordning bygger på den tanke at sakenes alvorlighetsgrad er styrende for hvilket påtalenivå som skal treffe påtaleavgjørelse. En sak vil bla. være bedre forberedt jo høyere nivå i påtalemyndigheten som treffer avgjørelsen, slik at de viktigste sakene får en særlig betryggende forberedelse ved å bli behandlet på flere nivåer. Riksadvokaten fremholder videre (s. 5): ”Den høyere påtalemyndighet har også en større avstand til – og således selvstendighet fra – etterforskningen, med den legitimitet og kritiske distanse det innebærer. I samme retning trekker også en forutsetning om særlig erfarne og kvalifiserte påtalejurister i Den høyere påtalemyndighet.”

Advokatforeningen er enig i dette. Vår generelle oppfatning er at sakenes alvorlighetsgrad bør være det som styrer fordelingen av påtalekompetanse mellom påtalenivåene, ikke hvordan personene rent faktisk er fordelt i hierarkiet. Jo mer alvorlige saker, jo mer må man tilrettelegge for et mest mulig robust og uavhengig påtalearbeid - og så bør organisasjonsoppbyggingen tilpasses deretter.

Ad punkt 4 – Tiltalekompetanse – straffeprosessloven §§ 65 til 67

Riksadvokatens kompetanse

Advokatforeningen har ikke innvendinger eller kommentarer til de foreslåtte mindre justeringene i strpl § 65 første ledd, herunder at tiltalekompetansen ved forsøk på mordbrann flyttes fra riksadvokaten til statsadvokaten.

Det fremgår videre at riksadvokaten ønsker en adgang til å sile visse type saker til statsadvokaten, se forslag til nytt annet ledd i strpl § 65.

De lovbruddskategorier hvor riksadvokaten mener at det gjør seg gjeldende et delegasjonsbehov, er særlig overtredelser av straffeloven 1902 §§ 195 og 162. Dette grunnet en rekke konkrete tilfeller der det ikke er aktuelt med en straffepåstand i nærheten av lovens maksimum.

Riksadvokaten foreslår imidlertid en helt generell delegasjonsmyndighet; både ”i den enkelte sak eller ved generell instruks”, jfr. forslaget til lovtekst.

Advokatforeningen mener delegasjonshjemmelen som foreslås er vel generell og åpen/vid. I prinsippet kan riksadvokaten etter dette delegere all sin påtalemyndighet nedover. En slik regelutforming strider for øvrig også mot hensynet til klarhet, som nevnes av riksadvokaten innledningsvis under punkt 3. Tiltalekompetansen bør dessuten etter vår oppfatning være avklart i lovs form.

Advokatforeningen mener som nevnt på generelt grunnlag at jo mer grundig påtalespørsmålet er gjennomarbeidet, jo bedre. En er derfor tilbakeholdne med å gi tilslutning til endringer som innebærer at såpass alvorlige saker som i utgangspunktet hører inn under riksadvokatens tiltalekompetanse, vil få en mindre grundig behandling. I alle fall er Advokatforeningen av den oppfatning at det bør være tilstrekkelig å gi en hjemmel til delegasjon som positivt oppregner hvilke lovovertrедelser som riksadvokaten har anledning til å delegere til statsadvokaten, og at adgangen til å delegere kun bør gis i enkelttilfeller – ikke utøves ved generell instruks.

Statsadvokatens tiltalekompetanse

Statsadvokatens tiltalekompetanse er negativt definert i strpl. § 66, og dette foreslås videreført.

Imidlertid foreslås den endring at det i saker der statsadvokaten har tiltalekompetansen, kan det overlates til politiet å utferdige selve tiltalebeslutningen (dokumentet) i saken, og at dette inntas i påtaleinstruksen § 22-4.

Riksadvokaten viser til at dette forslaget tidligere er vurdert av en arbeidsgruppe i rapporten Mål og arbeidsoppgaver i den høyere påtalemyndigheten, Riksadvokatens publikasjoner nr. 1/2010, og det vises til arbeidsgruppens vurderinger og forslag som riksadvokaten ”under en viss tvil slutter seg til”. Den bærende begrunnelse i arbeidsgruppens rapport, s. 40, synes å være å frigjøre ressurser som arbeidsgruppen ønsker å allokere annerledes – i mindre grad til etterprøving av politiets straffesaksbehandling, og i større grad til systematisk kontroll av utvalgte saker/sakstyper. Riksadvokaten ønsker å sikre statsadvokatenes fleksibilitet, idet det vil være vanskelig å overskue fullt ut hvordan den nye straffelovens systematikk vil slå ut på statsadvokatenes arbeidsbelastning.

Advokatforeningen slutter seg til forslaget, men vil peke på at det bør legges til rette for at statsadvokaten fører kontroll med dokumentets innhold. Advokatforeningens medlemmer erfarer ikke sjeldent at statsadvokatene retter kritikk eller må veilede i forhold til hvordan jurister i politiet formulerer eller strukturerer tiltalebeslutningen. Dette viser at det er et generelt og regelmessig behov for slik kontroll.

Politiets tiltalekompetanse

Straffeprosessloven § 67 er – med alle sine henvisninger – den bestemmelse som krever mest endringer som følge av ny straffelov. Riksadvokaten foreslår at dagens kompetanseregler i praksis i stor grad videreføres. En vil avvente å vurdere mer omfattende endringer i regelutformingen (for eksempel å knytte kompetansen til strafferamme) til man har gjort seg erfaring med de praktiske konsekvensene av den nye straffelovens ikrafttredelse, noe Advokatforeningen mener er et fornuftig ståsted.

Advokatforeningen er for øvrig enig i at politiet ikke bør ha tiltalekompetanse i saker om grov kroppskrenkelse og grov kroppsskade, dvs. straffeloven 2005 §§ 272 og 274.

Riksadvokaten nevner ellers en rekke straffebestemmelser som i internhøringen i påtalemyndigheten er foreslått tilføyd til politiets påtalekompetanse. Riksadvokaten finner ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå disse utvidelsene av politiets tiltalekompetanse nå, men skriver at det kan være grunn til å komme tilbake til flere av forslagene på et senere tidspunkt.

Advokatforeningen kommenterer derfor heller ikke forslagene enkeltvis, men viser til vårt generelle ståsted som nevnt foran i merknadene til innledningen/punkt 3 om at hensynet til en grundig behandling av alvorlige saker etter vårt syn veier tyngst. Advokatforeningen mener derfor at man bør være varsom med å overføre påtalekompetanse som i dag ligger til statsadvokatene, til politiadvokatene. En har allerede delegert mange lovbruddskategorier av relativt høy alvorlighetsgrad til politiets påtalekompetanse.

Advokatforeningen har ikke særskilte kommentarer til punkt 5. og 6. i Riksadvokatens skriv.

Ad punkt 7, - Bør Kongen i statsråd ha noen rolle i behandlingen av den enkelte straffesak?

Riksadvokatembetet foreslår at ordningen med at Kongen i statsråd har adgang til å gripe inn i enkeltsaker, jfr. strpl. § 56 annet ledd, oppheves, og at Kongens eksklusive påtalekompetanse for visse lovbrudd, jfr. § 64, avvikles.

Riksadvokaten viser til at den formelle instruksjonsadgangen overfor riksadvokaten aldri har vært benyttet i enkeltsaker, og at i saker der Kongen har eksklusiv påtalekompetanse, har riksadvokatens innstilling alltid vært fulgt, så nær som i ett enkeltstående tilfelle i 1956.

Advokatforeningen støtter det prinsipielle syn at politiske myndigheter ikke bør ha befatning med konkrete påtaleavgjørelser, og er enig med riksadvokaten i at formalitetene bør bringes i overensstemmelse med praksis.

Riksadvokaten viser til at da den konkrete instruksjonsmyndighet – som stammer fra straffeprosessloven 1887 – ble videreført i loven av 1981, var det i første rekke begrunnet med et behov for å kunne ha kontroll med henleggelse. Advokatforeningen er enig i at adgangen til privat straffesak, sivilt søksmål og klage til Sivilombudsmannen gir tilstrekkelig kontroll med de negative påtalevedtak, og i at regjeringen uansett neppe er rett organ til å føre en slik kontroll. Riksadvokaten minner også om at embetet ikke vil være unntatt fra politisk kontroll, idet riksadvokaten kan avskjediges av Kongen i statsråd med politisk begrunnelse, og ikke minst fordi Kongen kan gi generelle regler om straffesaksbehandlingen. Dette bør etter vårt syn fortsatt utvetydig fremkomme i lovteksten, og av den grunn mener vi at den lovtekniske løsning som er foreslått til endring av strpl § 56 annet ledd er tilfredsstillende.

Advokatforeningen gir også tilslutning til forslaget om å avvikle regjeringens påtalekompetanse, herunder forslagets begrunnelse, slik at strpl § 64 oppheves.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær